

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 maximumscore 1

Hij stuurde de brief vanuit Pontus/Bithynië/Klein-Azië; daar was hij stadhouder / gezant van de keizer / legatus Augusti / (provincie)gouverneur.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- *Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.*
- *Niet fout rekenen wanneer als eerste deel van het antwoord is genoteerd ‘Hij stuurde de brief vanuit Turkije.’*

2 maximumscore 1

Cognitionibus de Christianis interfui numquam (regel 4)

3 maximumscore 3

- geen onderscheid maken naar leeftijd 1
- ook mensen straffen die nu geen christen meer zijn (maar het wel geweest zijn) / geen vergeving schenken aan (gewezen) christenen die berouw tonen 1
- christen zijn op zichzelf al strafbaar stellen / afstraffen (ook als iemand verder niets misdaan heeft) 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

4 maximumscore 2

- iussi is een perfectum; het beschrijft een (aan het schrijfmoment voortijdige / afgesloten) gebeurtenis/handeling: Plinius beval bepaalde (aan hun bekentenis vasthoudende) christenen af te voeren / te executeren / ter dood te brengen 1
- dubitabam is een imperfectum; het beschrijft een (aan het moment van bevelen / aan een moment in het verleden gelijktijdige / voortdurende) situatie / de achtergrond (waartegen het bevel tot executie zich afspeelde): Plinius twijfelde er niet aan dat mensen die aan hun bekentenis vasthielden, gestraft moesten worden 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Voor beide delen van het antwoord geldt: het scorepunt alleen toekennen wanneer alle drie de onderdelen van het deelantwoord juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
5	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Met remittendos (regel 15) wordt bedoeld mensen / Romeinse burgers (die aan hun bekentenis vasthouden) / christenen (die Romeins burger zijn,) doorverwijzen/doorsturen naar (de keizer in) Rome • Met dimittendos (regel 22) wordt bedoeld aangeklaagden/verdachten die (gezegd hebben en) metterdaad bewezen hebben dat ze geen christen (geweest) zijn, vrijspreken / laten gaan / vermeende christenen vrijspreken / laten gaan <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	<p>1</p> <p>1</p>
6	<p>maximumscore 2</p> <p>a</p> <ul style="list-style-type: none"> • quoque (regel 25) <p>b</p> <ul style="list-style-type: none"> • chiasme 	<p>1</p> <p>1</p>
7	<p>maximumscore 1</p> <p>(diffundente se crimine) plures species (inciderunt) (regel 16-17)</p>	
8	<p>maximumscore 3</p> <p>a</p> <ul style="list-style-type: none"> • Propositus (est) (regel 17) • nominati (regel 22) <p>b</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plinius (heeft niet in overeenstemming gehandeld met wat Trajanus schrijft in de regels 37-39, want hij) is mensen gaan verhoren nadat er anoniem een lijst/boekje met namen (van vermeende christenen) bij hem ingediend was. <p>Of woorden van overeenkomstige strekking</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Opmerking

Bij het tweede deel van het antwoord van a geen scorepunt toekennen wanneer in plaats van 'nominati (regel 22)' geantwoord is 'nominati esse (regel 22)'.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 2

9 maximumscore 1

(sed) non rusticulum (tamen libellum) (regel 2)

10 maximumscore 1

facundo (regel 3)

11 maximumscore 3

a

- Plinius' werk wordt (ook in de toekomst) net zo (hoog) gewaardeerd als dat van Cicero / zal (ook) door latere generaties nog (net zo hoog als dat van Cicero) gewaardeerd worden.

Of woorden van overeenkomstige strekking

1

b

- Plinius heeft Martialis (reis)geld gegeven (voor zijn terugkeer/reis naar Spanje).

Of woorden van overeenkomstige strekking

1

c

- cliens

1

Opmerking

Bij c niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'cliënt'.

12 maximumscore 1

Als mensen als Cato / Als zeer strenge mensen mij(n gedichten) / dit boekje ('s avonds) al (willen/moeten) lezen, dan zal Plinius dat (op dat moment) al helemaal / des te meer (willen/moeten) doen. / Mensen als Cato / Strenge mensen zouden mij (dan) zelfs lezen / lezen mij (dan) zelfs, dus Plinius zeker.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Afbeelding 1 en Tekst 2

13 maximumscore 2

a

- vertice (regel 7) 1

b

- Er zijn (ook) mensen/bacchanten afgebeeld.
Of woorden van overeenkomstige strekking 1

Opmerking

Bij b niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'Orpheus heeft een (bloemen)krans op zijn hoofd.'

Tekst 3

14 maximumscore 2

a

- (Iam) non est locus hac in urbe (vobis) / hac in urbe (regel 4) 1

b

- personificatie/metafoor 1

Opmerking

Bij b niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'apostrofe'.

15 maximumscore 2

- Met quem wordt Nerva/Trajanus / de huidige keizer bedoeld 1
 - Nu / Door toedoen van hem mag/kan de (eenvoudige, onopgesmukte) waarheid (weer) gesproken/geschreven worden 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

16 D

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 4

17 maximumscore 1

Plinius beroept zich op de voorouders (bij zijn impliciete bewering dat het uitspreken van een openingsgebed een goede/wijze gewoonte is).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

18 maximumscore 1

(De duidelijke aanwezigheid van Jupiter te midden van) de altaren / (op) het Capitool wordt/worden vergeleken met (Jupiters aanwezigheid in) de hemel/sterren.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

19 maximumscore 1

libertas fides veritas (regel 16)

20 maximumscore 3

a

- Domitianus 1

b

- necessitate (regel 17) 1

c

- adulationis (regel 17) 1

21 maximumscore 2

twee van de volgende antwoorden:

- Plinius zegt dat de keizer een (zeer kostbaar en zeer mooi) geschenk van de goden is.
- Plinius noemt de keizer zeer gelijkend op de goden.
- Plinius zegt (dat het duidelijk is) dat de keizer door goddelijke beschikking aangesteld is.
- Plinius zegt dat de keizer door Jupiter uitgekozen is.
- Plinius zegt dat de keizer dezelfde plaats in Rome inneemt als Jupiter / net als Jupiter op het Capitool verblijft.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Algemeen

22 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat de bewering dat Plinius vóór het voorstel zou hebben gestemd of de bewering dat Plinius tegen dit voorstel zou hebben gestemd, alsmede een onderbouwing van deze bewering met behulp van een relevant gegeven uit een van de teksten in dit examen.

Voorbeelden van een goed antwoord zijn:

- Plinius zou tegen hebben gestemd, want volgens hem (in tekst 4) is goddelijk ingrijpen op allerlei niveaus zichtbaar(: grondvesten en in stand houden van het Romeinse rijk / uitverkiezing van Trajanus / inspiratie geven voor een mooie redevoering), dus houdt hij de goden ook verantwoordelijk voor goede wetten.
- Plinius zou tegen hebben gestemd, want hij vindt het goed (in tekst 4) elke onderneming te beginnen met een gebed (tot de goden).
- Plinius zou vóór hebben gestemd, want hij bestrijdt (volgens tekst 1) het christendom (en met 'God' in de vraag wordt de christelijke god bedoeld).

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Kolon 23 (regel 1-2)

23 maximumscore 2

Here a senatu Vesticio Spurinnae (kolon 24) triumphalis statua decreta est, Gisteren is door de senaat een triomfstandbeeld goedgekeurd / besloten tot een triomfstandbeeld voor Vesticius Spurinna / een triomfstandbeeld toegewezen aan Vesticius Spurinna

Niet fout rekenen: decernere oordelen over / een beslissing nemen over	
senatu senator	0
Vesticio Spurinnae een of beide delen van de naam niet met de juiste nominativusuitgang genoteerd	1
Vesticio Spurinnae van Vesticius Spurinna	1
Vesticio Spurinnae triumphalis voor/aan de triomfator Vesticius Spurinna / voor/aan Vesticius Spurinna, die een triomftocht heeft gehouden	1
triumphalis op een andere manier niet verbonden met statua	0

Vraag	Antwoord	Scores
<p>24</p>	<p>Kolon 24 (regel 1) maximumscore 1 principe auctore op instigatie/initiatief van de princeps/keizer / terwijl/waarbij de princeps/keizer de initiatiefnemer was</p>	
	<p>Niet fout rekenen: princeps heerser/vorst/leider / de eerste / de voornaamste Niet fout rekenen: auctor aanstichter/bekrachtiger/adviseur princeps instigator/adviseur auctor schepper/oprichter</p>	<p>0 0</p>
<p>25</p>	<p>Kolon 25 (regel 2) maximumscore 2 non ita ut multis, qui numquam in acie steterunt, niet zoals er standbeelden zijn voor veel mensen die (nog) nooit in de/een slaglinie / een/de slag (opgesteld) gestaan hebben</p>	
	<p>Niet fout rekenen: acies het leger Niet fout rekenen: stare zich bevinden / blijven staan / standhouden non onvertaald gelaten acies elke andere betekenis dan 'slag(linie)/leger' of een synoniem daarvan</p>	<p>0 0</p>
<p>26</p>	<p>Kolon 26 (regel 2-3) maximumscore 1 numquam castra viderunt, (en/of) (nog) nooit een/het (leger)kamp gezien hebben</p>	
	<p>Niet fout rekenen wanneer numquam hier onvertaald gelaten is, terwijl numquam in kolon 25 correct vertaald is. Niet fout rekenen: castra krijgsmacht/leger</p>	
<p>27</p>	<p>Kolon 27 (regel 3-4) maximumscore 2 numquam denique tubarum sonum (kolon 28) audierunt, (en/of) ten slotte / kortom/überhaupt/zelfs (nog) nooit het geluid/geschetter van (de) trompetten gehoord hebben</p>	
	<p>Niet fout rekenen wanneer numquam hier onvertaald gelaten is, terwijl numquam in kolon 25 correct vertaald is. Niet fout rekenen: tubarum van een/de trompet sonus stem</p>	<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
28	<p>Kolon 28 (regel 3) maximumscore 1 nisi in spectaculis behalve/tenzij bij schouwspelen / op de tribune / in het/een (amfi)theater</p> <p>Niet fout rekenen: spectacula een schouwspel / tribunes/(amfi)theaters spectacula aanblik / het bekijken</p>	0
29	<p>Kolon 29 (regel 4-5) maximumscore 2 verum ut illis, qui decus istud (kolon 30) assequantur. maar zoals er standbeelden zijn voor diegenen die die/deze roem/onderscheiding verkregen/bereikten</p> <p>Niet fout rekenen: decus decoratie/waardigheid Niet fout rekenen: istud dat soort / (een) dergelijke Niet fout rekenen: assequantur vertaald met voltooid tegenwoordige tijd</p>	
30	<p>Kolon 30 (regel 4) maximumscore 2 sudore et sanguine et factis door/met (hun) zweet (en door/met hun) bloed en (door/met hun) daden</p> <p>Niet fout rekenen: sudor inspanning Niet fout rekenen: sanguis (levens)kracht sanguis bloedvergieten/moord sanguis bloedverwantschap/nakomelingschap factum feit/gebeurtenis</p>	1 0 1
31	<p>Kolon 31 (regel 5-6) maximumscore 2 Nam Spurinna Bructerum regem vi et armis induxit in regnum, Want Spurinna heeft de/een koning van de Bructeri met/door (wapen)geweld/macht/kracht en met/door wapens / met/door zijn/een legermacht op de troon gezet</p> <p>De woorden vi et armis mogen ook met één begrip vertaald zijn, bijvoorbeeld met 'met wapengeweld'. Niet fout rekenen: arma strijd armis niet vertaald als vorm van arma</p>	0

Vraag	Antwoord	Scores
<p>32</p>	<p>Kolon 32 (regel 6-7) maximumscore 2 ostentatoque bello ferocissimam gentem, (kolon 33), terrore perdomuit. en door te dreigen met oorlog heeft hij de/het/een zeer strijdlustig(e)/wild(e) stam/volk door angst (volledig) onderworpen</p> <p>Niet fout rekenen: ferocissimam gentem het strijdlustigste volk</p>	
<p>33</p>	<p>Kolon 33 (regel 6-7) maximumscore 2 quod est pulcherrimum victoriae genus wat de mooiste / een zeer mooie soort (van) overwinning is</p> <p>Niet fout rekenen: victoriae genus manier van overwinnen/overwinning quod omdat genus geboorte/herkomst genus elke andere betekenis dan 'soort/geboorte/herkomst' of een synoniem daarvan</p>	<p>0 1 0</p>
<p>34</p>	<p>Kolon 34 (regel 7-8) maximumscore 2 Et hoc quidem virtutis praemium, (kolon 35) accepit, En dit/dat heeft hij gekregen als beloning/onderscheiding voor/van zijn dapperheid/verdiensten/voortreffelijkheid</p> <p>Niet fout rekenen: quidem namelijk/wel Niet fout rekenen: accipere aannemen Et ook/zelfs Et hoc quidem virtutis praemium En dit/dat was een beloning/onderscheiding voor/van zijn dapperheid/verdiensten/voortreffelijkheid</p>	<p>1 1</p>
<p>35</p>	<p>Kolon 35 (regel 7-8) maximumscore 1 illud solacium doloris (maar) het volgende (heeft hij gekregen) als troost/verlichting voor/van zijn verdriet/pijn</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
36	<p>Kolon 36 (regel 8-9) maximumscore 2 quod filio eius Cottio, (kolon 37), habitus est honor statuae. dat (aan) zijn zoon Cottius de eer/onderscheiding van een standbeeld is toegekend</p> <p>Niet fout rekenen: honor statuae erestandbeeld Niet fout rekenen: quod omdat quod wat Cottio Cottio</p>	<p>0 1</p>
37	<p>Kolon 37 (regel 8) maximumscore 1 quem amisit absens die hij (door de dood) verloren heeft / verloor tijdens/in zijn afwezigheid / terwijl hij er niet bij was / niet bij hem was</p> <p>Niet fout rekenen: die hij afwezig verloren heeft / verloor Niet fout rekenen: amisit vertaald met voltooid verleden tijd amittere elke andere betekenis dan '(door de dood) verliezen' of een synoniem daarvan</p>	<p>0</p>
38	<p>Kolon 38 (regel 9) maximumscore 2 Rarum id in iuvene; Dit/Dat is zeldzaam/buitengewoon bij/voor / met betrekking tot een jonge man</p> <p>in iuvene in een jonge man</p>	<p>1</p>
39	<p>Kolon 39 (regel 10) maximumscore 2 sed pater hoc quoque merebatur, maar zijn/de vader verdiende dit/dat ook / was dit ook waard</p> <p>Niet fout rekenen: maar ook zijn/de vader verdiende dit/dat / was dit/dat waard maar dit werd ook verdiend door zijn/de vader mereri verwerven</p>	<p>1 1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
40	<p>Kolon 40 (regel 10-11) maximumscore 2 cuius gravissimo vulneri (kolon 41) medendum fuit. aan/voor wiens zeer zware/diepe wond/slag genezing gebracht moest worden</p> <p>Niet fout rekenen: van wie aan/voor een/de zeer zware/diepe wond/slag genezing gebracht moest worden Niet fout rekenen: gravissimo zwaarste/diepste Niet fout rekenen: vulnus verdriet Niet fout rekenen: mederi verlichten/verhelpen aan wie genezing gebracht moest worden van de/een zeer zware/diepe wond/slag die geholpen moest worden bij de/een zeer zware/diepe wond/slag medendum fuit genezen was/werd</p>	1 1 0
41	<p>Kolon 41 (regel 10) maximumscore 1 magno aliquo fomento met/door een (of andere) grote/sterke/beduidende verzachting</p> <p>aliquo vertaald als vorm van aliquis</p>	0
42	<p>Kolon 42 (regel 11) maximumscore 2 Praeterea Cottius ipse tam clarum specimen indolis dederat, Bovendien had Cottius zelf (een) zo duidelijk/beroemd blijk/voorbeeld van (een/zijn) groot talent gegeven</p> <p>Niet fout rekenen: Praeterea verder</p>	
43	<p>Kolon 43 (regel 11-12) maximumscore 2 ut vita eius brevis et angusta debuerit (kolon 44) proferri. dat zijn korte/vergankelijke en beperkte/moeilijke leven verlengd heeft moeten worden / moest worden</p> <p>Niet fout rekenen: proferre bekendmaken/tonen brevis et angusta vertaald met dezelfde correcte betekenis, bijvoorbeeld 'korte (en korte)'</p>	1
44	<p>Kolon 44 (regel 12) maximumscore 1 hac velut immortalitate door/met deze soort van onsterfelijkheid</p>	

Bronvermeldingen

tekst 1	Plinius, Epistulae 10.96.1-6 en 10.97
tekst 2	Martialis, Epigrammata 10.20
afbeelding 1	http://stockholm.lpsphoto.us/en/stochholm-orfeusgruppen (bekeken op 5 november 2021)
tekst 3	Martialis, Epigrammata 10.72
tekst 4	Plinius, Panegyricus 1
tekst 5	Plinius, Epistulae 2.7.1-4
vraag 6	B. Radice, The letters of the younger Pliny, Harmondsworth 1969
vraag 22	NOS nieuws, politiek, 08-01-2016, https://nos.nl/artikel/2079284-d66-wil-bij-de-gratie-gods-uit-wet-halen , bekeken op 6 december 2021